



**Ministerstvo práce a sociálních věcí
Odbor sociálních služeb a inspekce sociálních služeb**

**Otázky a odpovědi z oblasti poskytování sociálních služeb
osobám přicházejícím do České republiky v souvislosti
s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným
invazí vojsk Ruské federace**

pro potřebu krajských úřadů a poskytovatelů sociálních služeb

Praha 13. dubna 2022

1. Otázka

Umožňuje zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o sociálních službách“) poskytovat za účelem řešení nepříznivé sociální situace sociální službu i osobám, které z důvodů válečného konfliktu opouštějí Ukrajinu (dále jen „osoby z Ukrajiny“)?

Odpověď:

K dané problematice Ministerstvo práce a sociálních věcí (dále jen „MPSV“) vydalo a zveřejnilo Výkladové stanovisko k poskytování sociálních služeb osobám, které z důvodů válečného konfliktu přišly do ČR z Ukrajiny.

Pokud osoby z Ukrajiny s legálním pobytem na území ČR, vč. těch, které opouštějí Ukrajinu z důvodů válečného konfliktu a které v rámci ČR / EU spadají do okruhu osob v režimu dočasné ochrany (vízum za účelem strpění, popř. jiný status přiznávaný MV), požádají o poskytnutí sociální služby, a zároveň splňují další podmínky stanovené zákonem o sociálních službách pro její poskytnutí (nacházejí se v nepříznivé sociální situaci, na kterou daná sociální služba reaguje), bude jim v souladu s § 4 odst. 2 písm. a) zákona o sociálních službách poskytnuta. Uvedené osoby spadají do okruhu osob uvedených v ust. § 4 odst. 1 písm. i) zákona, tj. jsou cizinci bez trvalého pobytu na území ČR, kterým tento nárok zaručuje mezinárodní smlouva, která je součástí právního řádu ČR. Odkazovanou mezinárodní smlouvou je v tomto případě Evropská sociální charta, kterou ČR ratifikovala v roce 1999 (sdělení č. 14/2000 Sb., Ministerstva zahraničních věcí o Evropské sociální chartě). A podle § 4 odst. 2 písm. a) zákona o sociálních službách se na tyto osoby nevztahuje podmínka bydliště.

Uvedené osoby tak jednoznačně spadají do okruhu oprávněných osob vymezeného zákonem o sociálních službách a v návaznosti na to jsou i náklady na sociální služby pro tyto osoby v rozsahu základních činností sociálních služeb dle Části třetí zákona o sociálních službách, nákladem uznatelným z dotace ze státního rozpočtu dle § 101a a §104 tohoto zákona či v rámci projektů realizovaných prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost, které jsou zaměřeny na poskytování sociálních služeb.

2. Otázka

Jak je to s úhradou nákladů za poskytování sociálních služeb, které se dle zákona poskytují za úhradu?

Odpověď

Pokud příjmové, sociální a majetkové poměry osoby z Ukrajiny neumožňují ani částečnou úhradu nákladů za poskytování sociální služby, která se jinak poskytuje za úhradu, poskytuje se , a to v souladu s ust. § 5 odst. 1 zákona č. 66/2022 Sb., o opatřeních v oblasti zaměstnanosti a oblasti sociálního

zabezpečení v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny, které jsou vyvolané invazí vojsk Ruské federace (dále jen „zákon 66/2022 Sb.“) potřebná sociální služba bez úhrady nákladů. Náklady na sociální službu hradí v těchto případech stát, a to prostřednictvím mimořádného dotačního titulu vyhlášeného pro poskytovatele registrovaných sociálních služeb. Své příjmové, sociální a majetkové poměry však musí osoba z Ukrajiny doložit všemi dostupnými doklady nebo formou čestného prohlášení.

3. Otázka

Jaký je postup při uzavírání smlouvy o poskytování sociální služby dle vzoru smlouvy, který byl uveřejněn MPSV?

Odpověď:

Pro případy poskytování sociálních služeb osobám z Ukrajiny, které mají status dočasné ochrany, vypracovalo MPSV za účelem usnadnění komunikace a zlepšení informovanosti budoucích klientů o obsahu a rozsahu sociální služby vzor smlouvy o poskytování sociální služby, který byl přeložen do ukrajinského a ruského jazyka, vč. čestného prohlášení o celkových příjmových majetkových a sociálních poměrech žadatelů.

Primárně by měl poskytovatel pro účely kontroly a vykazování podepsat smlouvu v českém jazyce, přičemž doslovný překlad do ukrajinského nebo ruského jazyka by měl být podepsán z hlediska potřeb a právní jistoty žadatele. Obě mutace, tj. jak česká, tak ukrajinská nebo ruská se musí co do znění shodovat a mají přitom platnost originálu.

Vzor smlouvy je navržen tak, že jde-li o poskytování sociální služby, která se dle zákona o sociálních službách poskytuje klientovi bez úhrady, lze zcela vypustit článek III. - Výše úhrady za sociální službu a další články přečíslovat.

Půjde-li o osobu z Ukrajiny – klienta, které její celkové příjmové, sociální a majetkové poměry umožňují plnou nebo alespoň částečnou úhradu za poskytovanou sociální službu, je jí dle konkrétní situace sociální služba poskytována za plnou nebo částečnou úhradu. U plné úhrady se odst. 4 čl. III. vzoru smlouvy zcela vypustí.

Vzor čestného prohlášení se použije v situacích, kdy půjde dle zákona o sociálních službách o poskytování sociální služby za úhradu, avšak osoby z Ukrajiny nemají prostředky ani na částečnou úhradu za poskytovanou službu a čestně tuto skutečnost prohlásí. V těchto případech se ze smlouvy z čl. III. vypustí odst. 2 a 3 a odst. 4 návrhu se ve vzoru ponechá jako odst. 2.

4. Otázka:

Dojde k omezení dostupnosti sociálních služeb občanům České republiky v souvislosti s poskytováním sociálních služeb osobám z Ukrajiny?

Odpověď:

Ze shora uvedeného plyne, že v souladu s podmínkami upravenými zákonem o sociálních službách mají při zajišťování poskytování potřebné sociální služby občané ČR i osoby z Ukrajiny stejné postavení. Lze tak konstatovat, že neexistují žádné právní skutečnosti či důvody upřednostňující tu či onu skupinu potřebných osob, tj. osob závislých na pomoci či péči jiné osoby. Přesto je třeba zdůraznit, že při hledání vhodné sociální služby je nutno zohlednit aktuální situaci osoby, která se nachází v nepříznivé sociální situaci a zohlednit i míru rizik spojených s neposkytnutím takové pomoci.

Pokud jde o potřebné osoby z Ukrajiny, MPSV ve spolupráci s kraji a hl. m. Prahou provádí průběžné pravidelné monitorování volných kapacit u poskytovatelů sociálních služeb tak, aby nedocházelo ke kumulaci zájemců o sociální služby z Ukrajiny v jednom regionu a tím k nutnosti omezování rozsahu poskytovaných sociálních služeb občanům ČR.

MPSV koordinuje, metodicky vede a sjednocuje postupy KÚ v oblasti přenesené působnosti tak, aby nedošlo k omezování dostupnosti sociálních služeb jak pro osoby z Ukrajiny, tak pro občany ČR.

5. Otázka:

Jak postupovat v případě úmrtí občana Ukrajiny, kterému jsou poskytovány sociální služby na území ČR?

Kam hlásit úmrtí občana Ukrajiny? Kdo vystaví úmrtí list? Kdo hradí náklady za pohřeb? Jak řešit uložení ostatků?

Odpověď:

V případě, že dojde k úmrtí klienta sociálních služeb, kterým je osoba přicházející z Ukrajiny v důsledku válečného konfliktu, je nutno tuto skutečnost hlásit příslušnému obecnímu úřadu, který vystaví úmrtí list, obdobně jako u občana ČR. Náklady na pohřeb nese rodinný příslušník zemřelého nebo příslušný obecní úřad. Uložení ostatků musí být řešeno s Velvyslanectvím Ukrajiny v ČR. Obecně lze využít při postupu řešení úmrtí klienta sociálních služeb výkladového stanovisko k problematice § 4 zák. č. 256/2001 Sb., o pohřebnictví, viz: <https://www.mpsv.cz/web/cz/stanoviska-a-doporucene-postupy>

6. Otázka:

Započítává se humanitární dávka poskytnuta dle § 6 zákona 66/2022 Sb., do příjmů žadatele o sociální službu v souvislosti s výpočtem výše úhrady za poskytovanou službu.

Odpověď:

Dle ustanovení § 6 zákona č. 66/2022 Sb. může mít cizinec s dočasnou ochranou, který se zdržuje na území České republiky, nárok na humanitární dávku ve výši 5 000 Kč za měsíc, a to až po dobu 6 po sobě jdoucích kalendářních měsíců. První humanitární dávka je poskytnuta za měsíc, kdy osoba získala pobytový status (vízum strpění, dočasnou ochranu) bez dalších podmínek. O každou další humanitární dávku musí uprchlík z Ukrajiny požádat a zkoumají se příjmové, sociální a majetkové poměry. Dávku vyplácí Úřad práce České republiky. Jedná se tedy o humanitární dávku, která je určena pro osoby, které u nás hledají útočiště před válkou a má jim pomoci hlavně s úhradou základních životních potřeb. Podle § 71 odst. 4 zákona o sociálních službách se příjmem osoby pro účely úhrady rozumí příjmy podle zákona č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 110/2006 Sb.“) s výjimkou příspěvku na péči. Podle § 7 odst. 2 písm. m) zákona č. 110/2006 Sb. je humanitární dávka považována za další opakující se nebo pravidelný příjem. Proto je tato humanitární dávka při výpočtu výše úhrady za poskytování sociální služby v pobytové formě započítávána do příjmů žadatele o službu. Při stanovování výše úhrady za poskytované sociální služby se tedy postupuje dle ustanovení § 73 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. V tomto ustanovení jsou vymezeny limity pro stanovení výše úhrady nákladů na službu tak, že klientovi musí zůstat po zaplacení nákladů alespoň 15 % jeho příjmů. Pokud tomu tak není, měl by klient doložit poskytovateli sociálních služeb výši svého příjmu pro stanovení výše úhrady podle tohoto ustanovení. Své příjmové, sociální a majetkové poměry doloží osoba přicházející z Ukrajina s dočasnou ochranou všemi dostupnými doklady nebo formou čestného prohlášení. Při stanovování této výše úhrady je třeba brát zřetel na to, že osoby přicházející z Ukrajiny v důsledku válečného konfliktu hradí ze svých příjmů pouze ubytování a stravu v zařízení sociálních služeb, nikoliv poskytnutou péči. V případě, že má klient rodinného příslušníka, který má zájem za klienta náklady na poskytování sociálních služeb hradit, je plná či částečná úhrada ze strany klienta možná.